

Karel Havlíček Borovský (1821 – 1856): Tyrolské elegie (50. léta 19. století)

Struktura zkoušky:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje); 2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy; 4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

I.

Sviť, měsíčku, polehoučku
skrz ten hustý mrak;
jak pak se ti Brixen líbí? –
Neškared' se tak!

Nepospíchej, pozastav se,
nechod' ještě spat,
bych s tebou jen chvilinku moh'
diškurýrovat.

Nejsem zdejší, můj měsíčku!
toť znáš podle křiku;
neutíkej, nejsem treu und bieder,
jsem zde jen ve cviku.

II.

Jsemť já z kraje muzikantů,
na pozoun jsem hrál,
a ten pořád ty Vídenské pány
ze sna burcoval. (...)

By se po svých těžkých prácech
hodně vyspali,
jednou v noci kočár policajtů
pro mne poslali.

Od všech z Vídně pozdravení,
pan Bach je líbá,
jsou-li prej zdrav, a tuhleto psaní
po nás posílá.“ –

Já jsem i na lačný život
vždycky zdvořilý:
„Odpust', slavná císařská kommise,
že jsem v košili!“

Ale Džok, můj černý buldog,
ten je grobián,

na habeas corpus tuze zvyklý –
on je Angličan.

III.

Bach mi píše jako doktor,
že mi nesvědčí
v Čechách zdraví, že prej potřebuju
změnu povětrí.

Že je v Čechách tuze dušno,
horké výpary,
mnoho smradu po té oktrojírce,
holé nezdraví!

Že on tedy schvalně pro mne
kočár sem poslal,
abych se hned na státní outraty
na cestu vydal.

IV.

Dedera mne taky nutil,
abych jel jen hned,
že by chtěli Brodští, až se vzbudí,
třeba – s námi jet.

V.

Matka, žena, sestra, dcerka –
malá Zdenčinka,
stály okolo mne v tichém pláči –
hořká chvilinka!

Já jsem sice starý kozák,
v pŭtkách tužený:
tenkrát jsem měl trochu těsná prsa
a zrak zkalený.

Vtisknul jsem však poděbradku
silně do čela,
aby se těm policajtům slza

nezabýštěla.

VII.

Hloupá jízda, milý brachu,
když se neví kam:
veselé ty trubky postilionů
jsou jen bídný klam.

Všude kolomaz a všude
přepřahovali:
kdybyste radš ve Vídni přepřáhli
a namazali! –

VIII.

Hory, skály ohromnější ještě,
než jest hloupost mezi národy,
vedle cesty propast bezedná jak
drška armády.

Temná noc jak naše svatá církev
a my jedem s kopce jako mžik;

darmo křičí Dederá: „Drž koně!“ –
prázdný je kozlík.

„Metejme los!“ pravím, „mezi námi
musí někdo velký hříšník být,
a ten k usmíření nebes musí
z vozu vyskočit.“

Jen to vyřknu, ejhle, policajti
ani svědomí nezpytovali,
a kajicně vyrazivše dvířka,
z vozu vyskákali. –

Ach, ty světe, obrácený světe!
Vzhůru nohami ve šarpě leží stráž,
ale s panem delikventem samým
kluše ekvipáž!

Ach, ty vládo, převrácená vládo!
Národy na šňůrce vodit chceš,
ale čtyřmi koňmi na opratích
vládnout nemůžeš! – –